

קניין תורה

יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשועי" דק"ק תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת ראה תשפ"ה

עמוד הש"ס לשבוע הבעל"ט: בבא בתרא כה: - בבא בתרא כח:

עיונים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום'

לשלח השבת

ישועת ה' על ידי ה"חלות של שבת"

אחד מתלמידיו הגדולים של הבעל שם טוב, היה הגה"צ רבי ניסן הכהן כ"ץ זצ"ל, שהיה גאון מופלא בנגלה ובנסתר, עד שכנוהו ר' ניסן חריף, והתגורר בעיירה הקטנה 'דווראט' שבמחוז לאדו'. בר אוריין וכן אבהן היה, ואביו רבי ישעי' כ"ץ מבראד, היה אחיו של הסמיכת חכמים, ומיחוסיו כהונה עד אהרן הכהן.

צנוע היה רבי ניסן, וכדי שלא לעשות תורתו קרדום לחפור בו, היה נוסע פעמיים בשנה לרוסיא עם סחורות שונות שהביקוש להן שם היה גדול, ובהיותו מסתפק במיעוטו היתה פרנסתו מצויה מכל כך לכל ימות השנה.

ומנהג פלאי היה לו לרבי ניסן, שלכל נסיעותיו נטל עמו כמה חלות לסעודות שבת קודש, בלי להבדיל בין נסיעה קצרה לארוכה. במסעיו שנמשכו ימים רבים, היה יורד לעתים מן המרכבה, כשספר בידו ללמוד בו כל עת ובכל רגע פנוי, וצעד אחר העגלות הנושאות הסחורה.

היה זה ביום ששי אחד, כאשר רבי ניסן פוסע בזריזות כדרכו בעקבות העגלות העמוסות שנסעו לפניו, התעמק בספר שבידו בעיון רב, והנתיק עם החלות תלוי על כתפו כמנהגו.

מסתבר, כי הפעם שקע יותר מהרגלו בלימוד, והלך לאטו מבלי משים, ואילו העגלות המשיכו בדרךן מבלי להבחין כי נותר בעליהם מאחור. הדרך הצרה התפתלה בין עצי היער, והעגלונים האיצו בסוסים להזדרז, כדי שיסיפיקו להגיע אל הכפר הסמוך עוד בטרם כניסת השבת, ורבי ניסן נותר בגפו במעמקי היער, כשהרים את עיניו והבחין כי העגלונים נסעו מזה, כנס למכוה, לאחר שבדק את סביבתו, ניסה לנסוע בעקבות סימני הגלגלים של העגלות, אולם הלכו ונטשטשו בעקבות הרוחות שביער, ועד מהרה הבין כי נותר בגפו ביער העבות.

פוסע רבי ניסן בצעדים מהירים, והנה הוא רואה מרחוק בקתה קטנה בלב היער, בחשש מה ניסה להתקרב אל המבנה, והנה הוא רואה כלב גדול ומטיל אימה, עומד בפתח הדלת כשומר הסף. לפליאתו, רץ אליו הכלב המטיל אימה, והחל ללחץ את רגליו ככבש תמים, והשמייע קולות צהלה כאילו הוא מכיר משכבר הימים.

ניסה רבי ניסן להכנס פנימה, והנה לקראתו כלב עז נפש נוסף, ואף הלה מתבטל אליו ומראה לו 'פנים צוהלות'... חש רבי ניסן כי מן השמים שומרים את צעדיו, ומיהר להוציא מתרמילו את אחת החלות, והשליכה אל הכלב, והכלב בלע אותה בבת אחת.

הזמן עבר במהירות, וכאשר נטו צללי ערב והשבת החלה לפרוס את כנפיה, נשמעו לפתע שמע ר' ניסן קולות צעדים מתקרבים, רבי ניסן נחרד, וכאשר הביט בחשאי דרך החלון, גילה כי כנופיית שודדים מתקרבת אל הבית, שמסתבר כי בו הם מתגוררים.

והנה זה פלא, הכלב שעמד בסמוך לשער, זה שהיה אמור להיות ידים, הפך לפתע לאויב המור, והתנפל על השודדים, עד שהצליח להכניע אחד מהם ולהניס את

חדושתא דאורייתא

נערך ע"י הרד"ק ר' נתן נטליב מו"צ בהוצעה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

בירור נפלא: האם מצות נשיאת כפים שייכת רק לכהנים או שמא גם ישראל מחוייב בה לכוון לקבל הברכה

מצוה עשה מן התורה להכהנים לברך את עם ישראל באהבה.

וכמו שמנה הרמב"ם בספר המצות, וז"ל: המצוה הכ"ו היא, שנצטוו הכהנים לברך את ישראל בכל יום, והוא אומרו יתעלה (נשא ו) 'כה תברכו את בני ישראל' עכ"ל.

ומצוה זו נוהג מן התורה גם לאחר החורבן.

ודלא כדעת היתעב"ץ במור וקציעה (ס"ק קבח) שאין שייך המצוה מן התורה רק במקדש בלבד, שהוא יחיד בדבר זה ^א.

ישראל העומדים כנגד פני הכהנים - הם נמי בכלל המצוה:

וכתב בספר חרדים (עשין פרק ד) וז"ל: ישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה, ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצוה ממנין תרי"ג, עכ"ל.

והגאון רבי עקיבא איגר בהגהותיו ריש סימן קכ"ח.

וכן הביאור הלכה שם העתיקו לשון החרדים להלכה.

וכן כתב החת"ס בתשובה (ס"ק כב) שיש מצוה גם הישראלים להתברך מפי הכהן ^ב.

ראשונים שהסכימו לדעת החרדים:

והגאון הגדול רבי ירוחם פערלא זצ"ל - מחכמי פולין שעלה לירושלים - בספרו הבהיר על ספר המצות של רבי סעדיה גאון (מ"ע טו) הוכיח שכן דעת בה"ג והתוס' כדעת החרדים, שיש מצוה אף על ישראלים להתברך מפי הכהן. ע"ש.

הכי נמי איכא מצות עשה לישראל להתברך מן הכהנים.:

והנה בעל הפלאה תלמיד המגיד ממעזריטש זי"ע ורבו של החת"ס זצ"ל בספרו הפלאה (כתובות כד:) כתב בזה: נלענ"ד פשוט, דכמו דאיכא עשה לכהנים לברך את ישראל, הכי נמי איכא מצות עשה לישראל להתברך מן הכהנים.

וכן מצינו בכל מקום אף על גב דבתורה אינו מפורש הצווי אלא על העושה, המצוה על שניהם כגון ביבם ויבמה וכו'.

שוב מצאתי מפורש בספר חרדים שכתב כן שהעשה נמי על ישראל להתברך, עכ"ל ^ג.

כשאינו עומד כנגד פני הכהנים עובר בעשה:

והנה בעל הפלאה הפליא לחדש: שלא רק שיש מצוה קיומית לישראל להאזין ולקבל הברכה, רק ישראל שנמצא בביהמ"ד בשעת ברכת כהנים ואינו עומד כנגד פני הכהנים כדי לקבל הברכה, עובר על עשה שלא נתברך מפי הכהן, וכדין הכהן היוצא מביהמ"ד לאחר שאמרו לו לעלות לדוכן שעובר בעשה.

ישראל שעולה בדוכן עובר בעשה שאין עומד כנגד הכהנים:

והנה במס' כתובות (כד:) אמרו חז"ל שישאל זר שעולה לדוכן עובר בעשה.

והתוס' שבת (ק"ח. ד"ה אילו) תמהו, וז"ל, לא ידע ר"י מה איסור יש בור העולה לדוכן.

ובעל הפלאה שם כתב לתרץ תמיהת ר"י, שישאל העולה לדוכן, נמצא שאינו עומד כנגד פני הכהנים

א. המשגיב בשער הציון סוף ס"י קכ"ח, תמה מאוד על דבריו. כי מצינו לחול בכמה מקומות שמצוה זו נוהגת גם שלא במקדש, והיתב"ץ בשאלת יעב"ץ (ח"א סי' נה) סותר משנתו וכתב שאף כהנים יש בזה מצוה מן התורה.

ב. החת"ס כתב שעל פי דעת היראים מצוה גם על הישראל לקבל ברכתם, ותמזה הכל שלא מצינו כן בספר היראים, ולכן כתבו כמה שיש להגיה על פי דעת החרדים ולא היראים.

ג. ומצינו גם בשו"ת דברי חיים (אחרי ח"א סי' ק) לענין יבם ויבמה, שכתב שאף היבמה מקיימת המצוה, ודחה דעת החולקין ע"ש, ועלה כדעת בעל הפלאה.

נושא אקטואלי בהלכה
מתוך ה'עמודים' הנלמדים השבוע

‘מדור זה נועד לעורר לב המעיין ואין לסמוך על הדברים למעשה’.

נערך ע"י הרב"ג ר' חיים מנחם ב"ר ש"ע ווייס שליט"א

השטיב'ל, - הטענות והמענות

קבוצת האברכים הראשונה יצאה לדרכה להתיישב בשכונה החדשה, ולהרחיב את גבולי הקדושה. מן העניינים הראשונים לסדר הוא כמובן ה'בית המדרש' לבני הקהילה ה', שאיפתם בעתיד לבנות בנין של קבע ראוי ומכובד לשם כך, אלא שלבינתיים - לקחו דירה בשכירות באותה שכונה, ותלו עליה מודעה המודיעה היות דירה זאת הבית המדרש של הקהילה.

שם יתפללו את תפילתם ברוממות, שם יקבעו באהבת-חברים וריתחת-קעים את שעת 'שיעורי התורה' האהובה, שם ישוב מומן לומן ללגום לגימא המקרבת הלבבות תוך התרפקות על מעשי צדיקים וחסידיים, כדרכו של א' חסידישע שטיבל' מקדמת דנא.

אלא ששכן אחד באותו בנין - לא מצא חן בעיניו כל הענין, טענתו: פתיחת בית הענסת בבנין אומרת, שהבנין נעשה כרשות הרבים, ריבוי יוצאים ונכנסים, רעש, לכלוך, וכן הלאה, ואינני מוכן לכך: השאלה: האם טענתו טענה?

ומה הדין מי שרוצה לפתוח 'גן ילדים' בתוך בנין מגורים, ומה דין לפתוח 'מרפאת שיניים' - האם השכנים יכולים לעכב?

בקול נכנסין ויוצאין יכולים השכנים לעכב:

למדנו במשנה בדף כ: 'תנות שֶׁבַחֲצֵר - יִכּוּל לַמַּחֲוֹת
בִּיָּדוֹ וְלֹאמֵר לוֹ, אֵינִי יִכּוּל לִישֹׁן מִקּוֹל הַנִּכְנָסִין וּמִקּוֹל
הַיוֹצֵאֵין.

אֲבָל עוֹשֶׂה כָּלִים - יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק, וְאִינוֹ יָכוֹל לְמַחּוֹת בִּידוֹ וּלְזַמֵּר לוֹ, אֵינִי יָכוֹל לִישֵׁן, לֹא מִקּוֹל הַפֶּטִישׁ, וְלֹא מִקּוֹל הַרְחִים.

ומבואר, שכאשר הוא עצמו עושה עבודתו בתוך ביתו, אע"פ שעושה רעש שמפריע לשכנים - אינם יכולים לעכב, אבל עושה חנות שזה אם מביא אנשים זרים לתוך החצר - יכולים השכנים לעכב^א.

ואפילו כל השכנים נתרצו חוץ מאחד, יכול הוא לעכב (שו"ע חו"מ סי' קנו ס"א)

**מניעת שכנים בתינוקות של בית רבן
ושאר דבר מצוה:**

והמשך המשנה **וְלֹא מְקוֹל הַתִּינוּקוֹת** ביאר רבא בגמרא, שאם רוצים ללמוד **תינוקות של בית רבן** - אין השכנים יכולים לעכב, אף שזה גורם ריבוי כנסים ויוצאים, מתקנת יהושע בן גמלא ואילך, שיש להעמיד מלמדים בכל עיר ועיר.

וְכָתַב הַרִיטָב"א: 'לֹא דוֹקא תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבִּן,
אֲלֵא הוּא הָדִין לַעֲשׂוֹת 'מִדְרַש' לַהֲרַבֵּץ תּוֹרָה, אוֹ לַדְרוֹשׁ
בּוֹ לְרַבִּים כְּדֵי לַהֲגִדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאדִיר, וְלֹא תִשְׁכַּח תּוֹרָה
מִיִּשְׂרָאֵל, כְּדוֹלִיָּה חַד טַעֲמָא הוּא'.

ובטור ושר"ע (סעיף ג) נפסק שהוא הדין בכל דבר מצוה [כגון לחלץ צדקה, או להתפלל בעשרה, וכן סופר שכותב ספרים]² - אין השכנים יכולים לעכב, אף שיש ריבוי כננסים ויוצאים וזה גורם רעש וכדו'.³

א. ולשון המשנה הוא שכשיש נבנסיך ויראין השכנים מעבבים משום ה'קול', וביארו כמה מן הראשונים (רמב"ן ועוד) שלשון בעלמא נקטה המשנה, ועיקר החילוק כך הוא, ש'קול' ורעש מכל סוג אינה סיבה שהשכנים יוכלו לעבב, ורק עצם הטורח הנגרם על ידי ריבוי אנשים הנכנסים לחצר - בזה יכולים השכנים לעבב.

אננם לדעת הרמב"ם (הל' שטנים פ"ז ה"ב) הכוונה כפשוטו, שקול הנכנסים מפרעיה לדם, והם יכולים לעבב מחמתו. כי יכול לפר"י בב"מ, שהוקשה להרמב"ם למה קול הפטש וההשניכים אינם יכולים לעבב, א"כ שמפריע יותר מקול הנכנסים והירוצאין, ומפרש הרמב"ם שכל המשנה מירי הבוחוק כבר לעשות מלאכתו. וכן קא אז קול השניכים יכולים לעבב בקול הפטש והירוצאין, אבל בקול הנכנסים לא יוצאין לא מחני חוקה, כ"ן איש אנשים חוששים כל יום, משא"כ אם בא לבחלתהו לפתוח לבחלתהו. כ"ן שיש מבלבב פתוש ירוחיים יכילים השניכים לעבב. אמנם שאר הראשונים חולקים ע"ז, וטוברים שבקול הפטש והירוצאין אינם יכולים לעבב אפילו לבחלתהו בלא חוקה (הבוחוק המולדת בשער ירמיה ע"ב).

ב. בבי"ש משמע שמקור דברי הטור הוא מהריטב"א, אבל כבר העיר בבג"ה (מהדריב הובי"א אות א') שלריטב"א דוקא בימדרש תורה! אין יכולים לעכב, שהוא כעין תקנת יהושע בי"ש שלא תסתכן תורה, ולא בשאר דבר מצוה, משא"כ לדעת הטור ה"ה אף בצדקה ושאר דבר מצוה.

ג. כן מובאר בטור ובי' ובחידושי חת"ס בסוגיין מחלק, דרוקא מצוה המוטלת על הציבור אי"א למחות, וכן בטעם שאם אין לו קול חייבים הציבור למלוה, וכן למד תורה לחשברי' אחרי תקנת יתושע בן גמלא, ולא בשאר מצוה המוטלת רק על היחיד (כבר נדקדק על דבריו, ונראה שח"ס חוטמת על החידושי). עוד חילק דרוקא באופן שיש לחשוש שיתבטל המצוה אם לא היא על מקום, אבל לא יתבטל המצוה אפשר למחות, ועיי"ש דגרא דלא פסיקא דילי סברתו את.

וכל זה שלא כדעת רש"י^(י) והרמב"ן^(י) שרק בתינוקות של בית רבן דוקא נאמרו הדברים.

אמנם כתבו הפוסקים שבהיזק גדול מאד שאין דעת רוב העולם סובלתו - אפשר לעכב גם בתינוקות של בית רבין.¹⁰

בית הכנסת:

לפי מה דנקטין שבכל דבר מצוה אי אפשר לעכב
- אם כן בשרוצים לייחד דירה לבית הכנסת או לכולל
ללימוד התורה וכד' - אף שזה גורם ריבוי נכנסים ורעש
יכד' בפשטות אי אפשר לעכב.

אמנם מי שגר למעלה מאותה דירה יכול לעבד מטעם אחר, והוא משום הסכנה שיש לדור למעלה מבית הכנסת, ואפילו באופן שאין איסור מעיקר הדין¹⁰, יכמבאר בט"ז או"ח (סי' קנא סק"ד).

אמנם אם מיוחד רק לימן מסוים, וככלות הזמן יחזור המקום לחלוץ - בזה לא חל המקום קדושת ביהכ"נ כלל, ויבזה אין שום קפידא אף ממנהגא לגור מעליו¹⁷ נורק על המקום המכוון כנגד ארון הקודש יזהרו לא להשתמש תשמישים מבחוץ] - אם כן בזה אי אפשר להם לעכב.

ואף שאפשר לומר להם שיתפללו בבית הכנסת הכללי, ולמה להם לייחד ביהמ"ד לבני קהילתם - זו

אֵינֶנּוּ עֲשֵׂנָהּ, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב בְּשׂוֹרֵת רַדְבַּ"ן (ת"ח תע"ב): 'דְּאִין
רְאוּי לֵאמֹר שִׁיתְפַּלֵּל אֵלָא בַּמָּקוֹם שֶׁלּוֹ פֶּסֶחַ. כִּי הֵיכִל
מְרִימִין אִין אֲדָם לִימֹד תּוֹרָה אֲלֵא בַּמָּקוֹם שֶׁלּוֹ פֶּסֶחַ
וְשִׁטְעֵמוֹ שֶׁל דָּבָר, כִּי בְּהִיבֵט הָאֲדָם אֵל מִי שֶׁדַּעְתּוֹ נִוְחָה בִּי
נִפְשׁוֹ מִתְעוֹרֶרֶת אֵל הַכּוֹוֶנָה הָאֲדָמִית וְדַעְתּוֹ מִתְרַחֶבֶת,
וְלִבּוֹ שֶׁמֶח וְנִחָה עֲלָיו אֵז רֹחַ ה' כְּעֵנִן שֶׁאֵמְרוּ בְּבוֹאָהּ...

שדעתו נוחה תתעורר נפשו אל הכוונה השלימה ונתוסף
ועליו רוח ממרום זה דבר שהשכל מורה עליו' (עיי"ש ערך
דברים נפלאים).¹⁷

ד. כן הוכיח ה"י מפירושו על דברי הגו' 'אחד מבני מבי שביקש לעשות ירופא אומן וכו' חבריו מעכב עליו, ומפרש רש"י ירופא - 'מוהל', ואף שהוא כוונתו דבר מצוה. ושאר ראשונים מפרשים ירופא' בפשוטו, ויבאר להלן. תכנה הוכיח מזה שכתב 'משום תקנת יהושע' כן גמלא' נהייתו שרק משום

ה. כן מוכח מזה שמפרש 'סופר מתא' - שכותב ספרי תורה, ואמרו בגמ' שיכולים לעכב, ב"י. וכיון שלא הובאה כלל דעה זו בשו"ע - לכאורה א"א לומר 'קים לי' בשיטה זו.

מקור הדברים בדברי הלוש שהובא בפ"ת (אות ב), ועי' בס' משפטי החושן (סעיף ג' בהערות) מה שדן בזה.

הוא אמנם אצל הספרדים המנהג יותר להקל בזה, ואם כן אם השכן העליון
הוא מעדות הספרדים - אינו יכול לעכב (מושפטי החושן ס"ג בהערות).

ו. וכתב שם בדברים נפלאים בענין 'התקשרות לצדיקים': 'עוד אמרו בספרי התקשקש' בדביות האדם מתחבר אל כל דבר ונתון אליו זכר, ולכן נמשך ונמשך תהפוכהו, ודחול עליו מהשפע עמו עליו, וידוע לו כל נפש ודבר מה נקרא אצלם סוד העיבור' בחי שניהם, והו' הוא שנאמר 'והי' ענין התחלה ראו את מוריך', וזהו 'והתחברו' שם עמך ואצלתי מן חרחו' וכו' וכן התחלה ראו את מוריך וזהו 'והתחברו' וראו את מוריך וכו' ע"פ מה שכתבנו לעיל. וי"ש א"י הקדש מתחברו גם הוא וקראו הו' אל הו' להשפיע הו' קבל ... והטעם בעצמו בתפלה, כ"י בהבט האדם אל אהוביו וא לקרבו או לזכור או לשמוע שדעתו ודעתו תתעורר ונפשו אל הכוונה השלמה נתפסו וכו' לזכור את מורם והו' זכר השכל מורה עליו והשפיע הו' וקראו וכו' ונתת צדקך קרלן ציון על

70 פא:

מבואר בגמרא שאחד הדוגמאות שאפשר לעבכ משום ריבוי הנכנסים והיוצאים, הוא - ליעשות 'רופא', והקשו האחרונים, לפי מה שאנו פוסקים שבכל דבר מצוה אי אפשר לעבכ, הרי גם רפואת הגוף מצוה (כן ה"ק ח"טו סק"א), ויש שיתיר, שהרופא יכול ללכת לבית החולה, וכך ירפא אותם, וישיבתו כאן אינה מוכרחת לצורך הרפואה (כן תירץ ח"ט"ו), ויש שיתיר, משום שבאים אצלו גם גויים, שזה אינו מצוה (פערמ"ו).

ולפי זה בזמנינו בתוך השכונות של ירא'ה' - אי אפשר לעכב לפתוח 'מרפאה' [כמובן כשאין שם חסרונות **בבניעות וכדו'.**] כי ודאי מצוה רבתי היא, ושני הטעמים לעכב אין שייכים כאן, שאין מצויים גויים שיבואו שם, וגם טעם הראשון לא שייך, שאין הדרך שהרופא הולך אל החולה, והשיבו גדול וא"א לרופא להגיע לביתו כן חולה, וגם צריך למכשירים כבדים שאי אפשר לטלטלן כל פעם".

וכן גם ב'רופא שיניים' יש להתיר מטעם זה, שהוא צורך מצווה [ומבואר באו"ח סי' שכח, דבחולי שיניים יכול להיות סכנת נפשות].

ובבושית שבט הלוי (ח"ט סי' רצט) **מתיר מטעם אחר,**
והוא ע"פ דברי הטור (ס"ה) בשם הרמ"ה דכל האיטור
הוא בבעלי אומנות וחזניות שאין קצבה לנכנסים, אבל
כשיש קצבה מי נכנס שם - אין יכולים לעכב, וכן בענין
זה, כיון שיש תור קבוע ויש קצבה למספר המוזמנים בכל
יום - א"א לעכב

גן ילדים:

מי שבא לפתוח גן ילדים [או מה שקוראים 'פעוטון'], ושכניו רוצים לעכב מחמת הקול והרעש של התינוקות, צהלתם ובכיותם - הנה אם מדובר בילדים שמבינים כבר משהו, לכאורה יש להתיר משום 'דבר מצוה', כי מספריים להם, ומהם הפרשה, ומלמדים להם אמונה וכו', ואכ"כ משום הכי אין השכנים יכולים לעכב.

אבל אפילו בקטני קטנים ממש כתבו אחרוני זמנינו להחזיר, **כיוון שהדרך הרגילה שדבר זה נעשה בבתים,** ואין דרך לשכור מבנה מיוחד בשביל זה, א"כ אי אפשר לעכב¹⁶, ויש לציין לשלש ההזזות" (ב"ק סי' יא סק"ב) וראמנם ענין נזק שכתבנו תלוי לפי ישוב העולם, וכל שעל המזיק קשה ההחזיר ביותר, ואם אנו מחייבים אותו בכך אנו מפחידים את ישובי בעולם - אז אין אנו חושבים זה לנזק, אלא זהו ישוב של עולם.

י. ס' משפטי החושן (ס"א בהערות).

יא. מקור הדברים בשו"ת מהר"ח^(ס' צד) שמפרש החילוק בין קול הפטש שא"א לשלשון לעבב. לקול הפטש, שאפשר שיש לו אופן רשת לעלושות מלאכה, להרויח פנסו, ולכן בפטש מותר, וכן שא"א באופן אחר. אבל בתות - היא יכול לצאת בשוק למכור. והיוא דבריו שיש, ובפוסק^(ק"ק) הביא השכות ח"ס שכתב עניין להחיר למכור כסות יין בביתו, כיון שעיקר הפרנסה היא שאנשים באים שם לשות, וא"א למכור א"י בשוק.

[illegible]

שערים המצוינים בהלכה

נערך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מיי"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

שאלות ותשובות למערכת

מכל מקום לחומרא יש לחוש שלאחר רבע שעה כבר עבר בין השמשות וכיון שלא היה עליו חלות בתוך בין השמשות, נעשה השולחן בסיס להנרות ואין להזיזו ממקומו.

אך הנה לכאורה היה אפשר להתיר להזיז השולחן במצו"ש רבע שעה אחר השקיעה אף להנחה להחמיר כשיטת ר"ת, ממה נפשך אם רבע שעה עדיין לא יצא השבת שלא נגמר ביה"ש, נמצא שלא נעשה השולחן בסיס לנרות, שהרי הניח עליו חלות באמצע ביה"ש, ואם כבר יצא השבת רבע שעה אחר השקיעה מותר להזיז השולחן אף כשנעשה בסיס כיון שכבר יצא השבת.

אבל אין זה נכון שאפילו על הצד שכבר יצא השבת רבע שעה אחר השקיעה אסור להזיז השולחן כיון שעדיין לא הבדיל, וגם לא יוכל להבדיל עד זמן צאת השבת.

האם אפשר לשנות הברכה תוך כדי דיבור אחר שגמר הברכה:

שאלה: אחד שהיה לפניו פרי העץ ופרי האדמה, שעל פי הדין יש להקדים לברך על העץ, וטעה וביקר על האדמה, ומיד לאחר שגמר הברכה תוך כדי דיבור, לקח פרי העץ בידו וסיום 'בורא פרי העץ', וכך היה ברכתו, 'בא"י אמי'ה בפה"א, בפה"ע, האם מועיל שיחול הברכה על פרי העץ.

תשובה:א. תיקון של תוך כדי דיבור, אין מועיל רק כשטעה בנוסח הברכה.^א אבל אם לא טעה בנוסח הברכה, אין מועיל כלל. ונמצא שלא חל ברכתו על פרי העץ רק על פרי אדמה שביקר תחלה.

ב. ולכן כתבו הפוסקים לענין מוצאי שבת שאם לקח הבשמים בידו וטעה וביקר 'בורא מאורי האש' יכול לתקן ולומר 'בורא מיני בשמים'.

אבל אם לא נטל הבשמים ונתכוין לברך 'בורא מאורי האש' ואח"כ נזכר שיש להקדים לברך על הבשמים, אין יכול לתקן הברכה על הבשמים.^ב

ג. ונחלקו האחרונים לענין טעה בנוסח הברכה אבל אין ניכר לאחריהם, האם יכול לתקן תוך כדי דיבור, כגון בברכת השחר שרצה לברך פוקח עורים, וטעה ואמר 'מלביש ערומים', האם יכול לתקן 'פוקח עורים' כיון שאין ניכר לאחרים שרצה לברך פוקח עורים ונכשל בלשונו.^ג ולכן יש לזהר שלא לתקן עצמו תוך כדי דיבור שלא יכנס לספק ברכות.

שלט מזגן המיוחד לשבת:

שאלה: אפשר להשיג כהיום 'שלט' מזגן המיוחד לשבת, שיש לו שני שיוכלין לערוך אותו לפני השבת באיזה שעה להפעיל המזגן, ובאיזה שעה להפסיק פעולתו, וכן לשנות מדרת חוזק הקור משעה לשעה וכו', והשאלה האם מותר לכסות השלט בשבת כדי שלא יוכל להפעיל המזגן בשעה שנערך מבעוד יום.

תשובה: כשמכסה השלט אין עושה שום פעולה, רק מונע שלא יוכל השלט להפעיל המזגן ואין יכולין לאסרו.^ד

ב. כמו שמצינו בסי' רט (סעיף ב) לענין לקח כוס ומים וטעה וביקר עליו בפה"ג שיכול לתקן תוך כדי דיבור שהכל נזיה בדבריו.
ג. כ"כ הפמ"ג סי' רט (א"א סק"ה), והעתיקו להלכה במשנ"ב (סק"ה).
ד. לדעת הפמ"ג שם יכול לתקן כיון שטעה בנוסח הברכה, אבל הדוגל מרבקה שם כתב שיש להסתפק בזה שאפשר שאין יכול לתקן רק שלש לקח כוס מים וביקר עליו בפה"ג, או לקח בשמים בידו וביקר מאורי האש שניכר הטעות לאחרים.
ה. ויש לדון האם מותר לטלטל בשעה שרוצה לכסותו, שהרי יש לו דין

המטייל בספינה על חוף הים לענין תפלת הדרך:

שאלה: נסענו בספינה על חוף הים, ומסלול הספינה מתרחקת מהנמל במרחק 3 ק"מ מהחוף, וחוזרת להחוף, האם יש לברך תפלת הדרך על הפלגת הספינה.

תשובה: ההולך בדרך או נוסע במכונית, או מפליג בספינה, מברך תפלת הדרך.^א

ודוקא כשמתרחק מן החוף כשיעור פרסה דהיינו ד' מיל, וירצא לשיטת הגר"ח נאה 3.840 ק"מ.

ואם כן כשספינה מתרחקת משפת הים רק שיעור 3 ק"מ, אין צריך לברך תפלת הדרך.

נוסח ברכת המזון הקצר לקטנים:

שאלה: יש נוסח ברכת המזון הקצר המיוחד לקטנים, למה אין נוהגין כהיום בנוסח זה לקטנים, ומלמדים אותם רק ברכה ראשונה, וחתימת ברכת בונה ירושלים בלבד.

תשובה: הגה"ק רבי נפתלי כ"ץ זצ"ל בעל סמיכת חכמים, תיקן נוסח ברכת המזון הקצר לקטנים פחות מגיל ח', שאומרים ברכה ראשונה בתיקונה, ואח"כ קיצור מכל שאר ברכות, והעתיקו הב"ח סי' קצב (סעיף ה), וכ"כ השו"ע הרב סי' קפז (סעיף ד), ובמשנ"ב שם (סק"ד).

אבל לכאורה תוקן נוסח זה לקטנים מגיל ו' עד גיל ח', שכבר הגיע לגיל חינוך. אבל קטנים קודם גיל ו' שלא הגיע לחינוך, יכולין לברך רק ברכה ראשונה בלבד. אם כן כהיום כמדומה נוהגין לקטנים קודם גיל חינוך לברך רק ברכה ראשונה, ומגיל חינוך ואילך מברכים כל ברכת המזון.

דין בסיס בכלי שמלאכתו לאיסור ובמוקצה מחמת חסרון כיס:

שאלה: כלי שהניחו בתוכו טלפון נייד קודם בין השמשות, האם נחשב הכלי לבסיס ואסור בטלטול שלא לצורך גופו ומקומו, או דילמא אין אומרים בסיס רק במוקצה מחמת גופו בלבד.

תשובה: הפמ"ג (מש"ז הקדמה לסי' שח) נסתפק האם יש דין בסיס גם בכלי שמלאכתו לאיסור, והישועות יעקב (סי' שח סק"ה) כתב שנסתפק על שאלה זו ימים רבים, ולמעשה הוכיח שאין אומרים דין בסיס בכלי שמלאכתו לאיסור.

וכן מסתבר להלך שלא מצינו בחז"ל ושו"ע דין בסיס רק במוקצה מחמת גופו, ואם כן אפשר לומר שאין לך בו אלא חידוש.

אבל מוקצה מחמת חסרון כיס מסתבר שיש לו דין בסיס, שהרי דינו שזה לדין מוקצה מחמת גופו שאסור לטלטלו גם לצורך גופו ומקומו.

להזיז השולחן ממה נפשך:

שאלה: הדליקו נרות על שולחן השבת, אבל לא הניחו חלות על השולחן רק רבע שעה אחר השקיעה, האם נעשה השולחן בסיס להנרות ואסור להזיז השולחן.

תשובה: אף שיש חוששין שבין השמשות נמשך יותר מרבע שעה, ונמצא שלא היה השולחן כל משך בין השמשות בסיס למוקצה בלבד ואינו נעשה בסיס,

א. וכ"כ בערך השולחן (סי' ק סעיף יא) ח"ל, ופשוט הוא דצריך לומר תפלת הדרך בנסעו על הים או בנהרות או במסילות הברזל.

שב מיד בסערת נפש, "שכן בזכותך נצלו נפשתיים של בעלי-העגלות, ועתה מברך אני אותך שזרעך יהיה מבורך בתבל".

הסיפור הנפלא עבר מדור לדור, ואחד מצאצאיו של רבי ניסן, רבי מרדכי ניסן קרול, שהיה מורה צדק בלאדז', העלה אותו כל הכתב בתחת ספר אביו "תורת אהרן" שהוציא לאור עם חדושי, תחת גולת הכותרת "תפארת בנים אבותם", ושם הוא מוסר גם, "האצעה שלקח זקני, עוד היתה נמצאת בימינו אצל אחד מבני המשפחה..."

הצדיק הפלאי

עשור לסילוקו של צדיק הדור של הרה"ק מטאהש זי"ע - בעל 'עבודת עבודה' זי"ק מנחם אב תשע"ה-תשפ"ה

צדיק יסוד עולם, אוהבן ואהובן של ישראל, עמוד צלותהון דישראל, נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק, הקדוש והטהור כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זי"ע היה שריד לדור דעה, כל כולו עבודת ה', בלתי לה' לבדו. 'עבודת עבודה' - עבודה לשם עבודה, לפרסם שמו יתברך בעולם, ולעבדו בלבב שלם במסירות נפש ממש.

לאחר המלחמה - נשא את הרבנית הצדקנית מרת חוה ע"ה, בת הרב הצדיק המפורסם המקובל בנש"ק רבי יודא וויינגארטן זצ"ל. שאוה את בית מדרשו 'תולדות אהרן' למושב לו, שם מצא את שאהבה נפשו להתפלל בדביקות ובהשתכחות הנפש שעות רבות, והיה דבוק בכ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט זי"ע, עד להסתלקותו בשנות התשעים לחייו ביום ב' חשוון תשל"ג. ר' יודל היה חתן הגה"צ רבי פנחס אלימלך רייך זצ"ל נכדו של הרה"ק הר"א מליזענסק זי"ע, והיא היתה ג"כ נכדת הרה"צ ר' קאפל ליקעווער זצ"ל, ומגזע הקודש מיי"ח של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע.

אחרי חתונתו, בער 'השרף' הצעיר רבי משולם פייש זצ"ל באש קודש, וחפץ היה להחזיר את הקדושה שיינק מבית אבותיו אחרי תהוה ובוהו, ואז נקרא לבוא ולהתיישב בנירעדיהאז, שם יסדו קהלה חדשה והפצירו בו לקחת המשרה על שכמו. הוא נעתר לבקשתם והיה אתם למשך שנתים וחצי. ובזמן הקצר ההוא עשה האדמו"ר מטאהש פעלים לתורה ולחסידות.

בשנת תשי"א - כאשר הקומוניסטים ימ"ש עלו לשלטון, החליט לעזוב את קהלתו, וללכת לארץ בטוחה, ובפרט שראה שאנשי קהלתו בנירעדיהאז נשמטים אחד אחד לארצות אחרות, מפני חמת המציק החדש, והגיע לקאנאדע (קנדה) יצ"ו, שם ייסד בית מדרשו 'אוהל אלימלך' במאונטיאל. ובשנת תשכ"ג - הגיע הרבי

התעניין
במחמדי סיום מסכת
בבבא מציעא
בס"ד

הזמנה

להגבאים היקרים והנעלים הע"י
בשליחות הקודש רבינו שליט"א

שומתמרים בלב נפש למען הרצתה התורה בסידור
חברות / שיעורים / חבורת והערב / קבוצות
שעשועים / ובכל סדרי לימודים לכל אחד אשר לבו חפץ

**לכנס הוקרה
מפוארת ומכובדת**

שתקיים א"ה ברוב מאי והדר
ביום ב' אלול, יום שלישי פרשת שופטים הבעל"ט

ההרשמה חיובה סכע"ר סופ"ק

פרטים והרשמה:
בטלפון אופים התברירות 02-631-6468
עד יום ראשון בשעה 10:00 בערב בלבד

מאן וקדושתו יתברך
הוא יתברך ויחיה ויבא
הוא יתברך ויחיה ויבא
הוא יתברך ויחיה ויבא

הקדוש להחלטה 'לבנות עיירה' נפרדת, וברבות השנים התפרסמה כעיריה שלמה 'קריט טאהש' המעטירה יצ"ו. בעשרות השנים האחרונות נהפך לקריט מלך רב, פנת יקרת של קדושה וטהרה בדרכי אבות החסידות, שימשה כחל תלפיות אליו פונים אלפים ורובבות יהודים מכל רחבי ניו יארק וניו דג'רסי העושים את דרכם כשש שעות כל נסיעה, לשבתים ושאר זמנים מיוחדים לראות פני הצדיק ולחזות בנועם ה' ולברך בהיכלו. כן נסעו רבים מרחבי אירופה ומארץ הקודש לצדיק הדור.

600.000 דאלאר לפדיון שבויים!

יום אחד, ותרעש העיר, קריט טאהש רועשת, הרבי אינו ניגש לתפלה עד שיושג סכום אדיר להוציא פלוני מבית האסורים. באמת היה זה דבר רגיל בטאהש שהרבי איחר שעות רבות את התפלה עד שגמר להוציא את פלוני מבית האסורים, או להחזיר את השלום בית אצל אלמוני, ולחלץ את אלמוני ממצוקתו בפשטו לידו סכומים של עשרות אלפי דאלארים, והכל בהיחבא ובצנעא שלא יודע מזה לשום אדם...

אך הפעם היה זה סכום עצום ביותר, כאשר הרבי הכריז כי נצרך הוא לסכום עצום של ששים רבוא דאלאר כדי להוציא את פלוני העסקן הנמרץ לכבוד שמים שנעצר בבית הכלא. ואכן לא זו משם עד שהושג הסכום במלואו ע"י הלוואות ונתינות, וגם משכן עבור זה שני בנינים בקריט טאהש, או אז ניגש הרבי לתפלת שחרית סמוך לשקיעת החמה.

ולטעום ממנו על סמך ברכתו.

תשובה: לכאורה יש לומר שלא חל ברכת ראובן על מזונות שנטל לעצמו, שהלא נתכוין לברך על מה שנמצא בידו, ולא על המזונות שנטל לעצמו שנמצא על השלחן בשעת הברכה.^(א)

אבל מצד שני יש לומר שנתכוין לברך על מזונות שנטל לעצמו, ואף שהיה על השלחן בשעת הברכה, והוא חשב בטעות שנמצא בידו בשעת הברכה אין זה מגרע, ויכול לטעום ממה שנטל לעצמו על סמך ברכתו. ויש להוכיח זאת מדין העולה לתורה, והיה פתוח לפניו פרשה אחרת ממה שצריך לקרות שמברך שנית על פרשת השבוע שאין מברך רק על מה שפתחו לפניו. אבל אם בירך על דעת לקרות פרשת השבוע ולא הרגיש שפתחו במקום אחר, גוללין פרשת השבוע וקורא בלי ברכה, שהרי נתכוין לברך על פרשת השבוע אף שלא היה פתוח לפניו.^(ב)

והוא הדין בזה שחל ברכתו על מזונות שהיה רצונו לברך ולטעום.

יא. בס"ד ר' (סעיף ה) מפורש שאם נטל פרי אחד ובירך עליו, ונפל מידו ונמאס אין יכול לאכול ממה שנמצא על השלחן על סמך הברכה שהברכה חל רק על מה שנמצא בידו.

אבל במשנ"ב (סעיף ה) הביא שיש מקילין שאם היה לפניו על השלחן עוד ממין זה, אין צריך לברך שנית. שלדבריהם נתכוין לברך אף על מה שנמצא על השלחן ע"ש. ומכל מקום בענין זה יש לומר שאף שהיה מונח המזונות שנטל לעצמו על השלחן, אין חל עליו הברכה, כיון שסבר בשעת הברכה ששייך לאדם אחר.

יב. כן מבואר בס"ד קמ' (סעיף ג), וביד"ל (ורה הוסידיהו) בשם הפמ"ג ע"ש.

אבל אם כיסה השלט ואח"כ נמלך ורוצה שהשלט יפעיל המוגן, אסור לחזור ולהסיר הכיסוי, שאז חשיב כגורם להדליק המוגן, ולא התירו גרמא רק במקום פסידא. ואף לכסות השלט שמותר מעיקר הדין, טוב למנוע לכתחלה שיכול לגרום זלזול בקדושת השבת.

לשמוע קידוש אצל השכן ולטעום בבית:

שאלה: אשה שאין בעלה בעיר האם יכולה לילך לבית השכן באותו הבנין כדי לשמוע קידוש, ולחזור לטעום בביתה.

תשובה: א. המקדש בחדר אחד על דעת לטעום בחדר אחר שבתוך הבית, כיון שהיה דעתו לזה תחלה בשעת הקידוש, יצא חובת קידוש.^(א)

ב. לכתחילה אין לסמוך על זה רק במקום הדרק, כיון שיש חולקים על ידיעה זו.

אבל אם גם רואה מקומו, דהיינו שיכול לראות, בחדר שסועד, את המקום שקידש, אפשר להקל לכתחילה.^(ב)

ג. כל זה מחדר לחדר באותו הבית. אבל מבית לבית אחר, אף שאין צריך לעבור תחת כיפת השמים, כיון שהוא רשות אחר, מסתבר שמעיקר הדין אין יכולין לקדש בבית אחד ולטעום בבית אחר, אף כשהיה דעתו כן בשעת הקידוש.

ד. ונמצא שאין יכולה האשה לשמוע קידוש אצל השכן כשסועדת בביתה, שאין מועיל דעת מבית לבית.

לחלוץ התפילין בשקיעת החמה:

שאלה: הלוש תפילין לפני השקיעה, ומצוי בעיקר בתפילין דר"ת, האם חייב לחלוץ התפילין מיד בשעת השקיעה.

תשובה: א. אסרו חז"ל ללבוש תפילין בלילה מפני החשש שמא יישן בהם, אבל אם לבשו מבעוד יום, אין צריך לחלצו בלילה עד שהולך לישן.

ב. היתר זה להשאיר עליו תפילין בלילה כשלבשו מבעוד יום, הוא בגדר הלכה ואין מורין כן.

ולכן כשנמצא במקום שיש אנשים רואין, יש לחלוץ התפילין.^(א)

ג. אף כשנמצא במקום שיש רואין, אין צריך לחלוץ התפילין רק כשהגיע זמן צאת הכוכבים.

אבל בין השמשות אין צריך לחלוץ התפילין.^(ב)

ד. כל זה מצד הדין, אבל על פי האריז"ל יש לזהר לחלוץ התפילין מיד בשעת השקיעה ואף שלבשו מבעוד יום ונמצא במקום שאין רואין.^(ג)

ונמצא שעל פי הדין אין צריך לחלוץ קודם צאת הכוכבים, ואף אחר כך אין צריך לחלוץ כשאין נמצא במקום רואין.

אבל נכון מאוד לחוש לדברי האריז"ל ולחלוץ מיד בשקיעת החמה בכל אופן.

טעה ובירך על מזונות של חברו:

שאלה: חילקו מזונות בביהמ"ד, וראובן ושמועון נטלו כל אחד חלק לעצמו והניחו על השולחן לפניו, וטעה ראובן ונטל בידו המזונות של שמועון ובירך עליו, ואחר הברכה קודם הטעימה הרגיש שנטל המזונות של חברו, האם מותר ליטול המזונות שנטל תחלה לעצמו

כלי שמלאכתו לאיסור שלא התירו לטלטל רק לצורך גופו ומקומו, אבל אפשר שאם מטלטלו כדי לכסותו חשיב כטלטול לצורך גופו, שהרי עושה טלטול לצורך, וכן משמע בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' ג'), ומכל מקום נכון לזהר שלא לטלטלו, שאין ברור האם חשיב לצורך גופו, ואף אם חשיב צורך גופו לפעמים יש בזה משום זלזול בקדושת שבת.

ו. כמבואר בס"ד רע"ג (סעיף א).

ז. כ"כ הביה"ל שם (ו"ה וכן עיקר).

ח. ס"ד ל' (סעיף ב), ומשנ"ב (סעיף).

ט. ביה"ל שם (אם לא).

י. כ"כ המשנ"ב (סעיף), וכן מפורש בשער הכוונות (תפלה ודוש א) ח"ל, סמוך לשקיעת החמה והיה רואה שכבר שקעה החמה היה תיכף מסיר מעל ראשו תפילין של ראש.

ביום השישי
עש"ק שופטים
ז' אלול
מתחילין
פרק המפורסם
'חזקת הבתים'

דו גישמאקע פרק
מיטן רשב"ם
אמר רבא, אמר רב
פפא, רשב"ם, ר"ת...
נישטא נאך
א בעסערע טעם!

יש לך כבר שותף טוב לעמוד היום? חברותא? שיעור? חבורה? אל תחכה אפילו רגע. השאר הודעה ליקול התורה וגבאי החברות והחבורות יסדרו לך את האפשרות הטובה ביותר ללימודך

ה. עוד מצאנו דהטו"ז והש"ך דמצין דבאו"ח סי' תנ"ז ה' פסח שפסק המחבר שטוב לאפות פחות משיעור חלה מחמת חשש חימוץ בעיסה גדולה, טוב לצרפו אח"כ לחיוב לבשיעור חלה בדיני צירוף לחיוב העיסה².

והנה קא דייקת שפיר בכל הדוגמאות שהובא בפוסקים נראה דצריך טעם שיש בו ממש בכדי ללוש עיסה פחות מכשיעור, וכן באופן שדעתו לצרפו. כהא דסי' תנ"ז נמי נראה דרך בצירוף חשש חימוץ התירו. וא"כ בנידן דידן צ"ע להקל ללוש פחות משיעור חיוב חלה כשצריך פת כשיעור חלה רק מחמת תיקן אותו סוג פת כיסנין שיהא בטוב טעם שאמרו האופות שצריך לצמצם בלישתו כל פעם 1 ק"ג.

וכעין זה העיר בפתחא זוטא (סי' שכ"ד או ל"ז) ונשאר בצ"ע להתיר ללוש פחות מכשיעור גם בנידן דידן.

היתר זה דכרי שלא יבטל למחלוקת הפוסקים לגבי ברכת הפרשת חלה דמותר ללוש פחות אע"פ שמפקע עצמו מהפרשת חלה הוא החק יעקב (או ט"ז) שמתיר פסקי המחבר מיריד לאורח. ולענין ד"ה בעיסה עבה על דעת לבשלה יעשה כן דעת המחבר (סי' שכ"ט ט"ז) שפטורה מחלה וכן דעת השו"ע"ר והש"ך (סק"ד) הובא דעת הרבה ראשונים שחיבתו ועל כן פסק שפירש חלה בלא ברכה או שיכניס עצמו לחיוב ע"י שיאפה מקצת דאו לכריע חיבת.

ג. ובאם לש רק עיסה אחת לפסח וודאי שיש ללוש כשיעור מלהפקיע מחלה כן פסק הח"י תנ"ז והובא בבית"ל ד"ה מוטב.

אמנם כן דהתשוב"ץ (סי' רצ"א פ"ד) כתב בהדיא דאם דעתו לצרף הכל להביאה לידי חיוב חלה מותר גם כשדעתו לצרפו אחר האפיה³. מ"מ מהגידולי תרומה נראה שלמד ג"כ שצריך טעם שיש בה ממש מהא דציון לסי' שכ"ו.

על כן נראה דבנידן דידן אין להקל לבתחילה, דאין הסיבה מספקת ונאלול שרוצים העיסות הנ"ל, יש ללוש עיסה כשיעור ומיד אחר הלישה יפרישו חלה אפילו קודם שתפחה ויחלק לעיסות של 1 ק"ג ויצא העיסה מתוקנת.

אך אם סיבת הלישה בפחות משיעור הוא מפני שאין לו כלי גדול, או שחש שאין מכונת הלישה חזקה מדי ללוש שיעור גדול, וודאי יש להקל לבתחילה נאמנם כן יזהרו לצרפו כדין צירוף עיסות שעדיין לא נתחייבו דהיינו דיבוק העיסות או בסל אחד.

ד. הא דכתב התשוב"ץ דאפילו כשדעתו לצרפו אחר האפיה מותר דהלא העיקר להפריש בעודו עיסה כמבואר בבי" (סי' שכ"ז) סוף ב', ובסי' שכ"ח סוף ג' דפסק המחבר דאסור להפריש חלה בלא רשות בעל העיסה ומי"מ כשיש מקום לקלקול מותר להפריש גם בלא רשות הבע"ב אע"ג דהיתה יכול להפריש אחר האפיה מי"מ התירו משום שיעקר ההפרשה בעודו עיסה [הבית הלל מצידו שלא יפריש רק יאפה ובעלת הבית יפריש כשיחא אפיו] וכן הוא בהדיא בשו"ע (סי' שכ"ז סוף ה') אם לא הפריש החלה מבצק מפורש מעיסה.

הרבי הציל אותי...

כששהה הרבי בפלורידה, הגיע שם איזה יהודי ספרדי ואמר שהוא חייב ליכנס אל הרבי יחד עם שני ילדיו, התעקש ליכנס ואמר שזה פיקוח-נפש. כשנכנס אל הקודש נפל לארץ ובכה ואמר: "רבי, אתה הצלת את נפשי", וביקש שהרבי יברכו יחד עם הילדים.

כשיצא אח"כ, שאלו הגבאי הר"ר משה ראטמאן שליט"א מה היה הסיפור, והחל לספר:

לפני עשר שנים, הייתי גר בסענט-טערעז (בשכונת קרית טאהש) והייתי רחוק מאד מיהדות רח"ל, וכבר הייתי סמוך להינשא עם ... רח"ל. יום אחד הגיע רב אחד עם זקן לבן (היה זה הרב ...) ומשך אותי להגיע להרבי, מקודם לא רציתי, מה יש לי עם טאהש, בקושי אני יהודי. אבל לבסוף הכריע אותי והביא אותי אל הרבי.

הרבי דיבר אלי בתחנונים - ע"י הרב ההוא שהיה מתרגם - כזקן מלא רחמים, באמרו: אתה רוצה להינתק מהעם היהודי רח"ל?! התנצלתי ואמרתי שאלף אנשים כבר מוזמנים בבית התיפלה בימים הבאים להתחננה... הרבי לא הירפה ודיבר שוב בתחנונים, ואמר לי: "מבטיח אני, שאם תעזוב צעד מסוכן זה תזכה לעושר ואושר, ותזכה לשני עולמות".

הרכנתי את ראשי וברוך אותי.

אולם לא יכולתי להתגבר, לא שמעתי אל דברי הרבי, והתכוונתי לחתונה, ה' ירחם! ובאותו יום, בשעות אחרי צהרים, חיכה לי רכב יפה למטה, לקחת אותי לחתונה...

אולם פתאום אני שומע קול צועק לעברי: "תברח, תברח". מרוב פחד התחלתי לברוח, עד שנפלתי בדרכי באיזה מקום ריק בחוסר אונים, ונרדמתי, וקמתי למחרת היום...

אחרי שראיתי איך שהרבי הציל אותי ברגע האחרון, התחלתי לבכות וקיבלתי עלי תשובה גמורה.

כהיום הזה הגעתי לפלורידה להודות לרבינו על כך, ולהראות לו שב"ה הנה לקחתי אשה מישראל כדת משה וישראל, וב"ה יש לי כבר שני ילדים עם נשמות טהורות.

שאל הגבאי: ומדוע איחרת לבוא עד היום, אחרי כעשר שנים, וענית לו, שהסעתי כאן את ידידי שהגיע מא"י לבית-אורחים (מסעדה), והבחין חברי שאני נוטל ידיו לסעודה ומברך כדין, ותמה מאד על זה כי לא ידע שחזרתי בתשובה, וסיפרתי לו הסיפור שהיה לי, ושאל הלה אם הרבי מטאהש עדיין חי, ושמע זאת יהודי חרדי שישב בשולחן ממול ואמר: הראבינער' חי וקיים, ולכן אמרתי מיד אני נוסע להרבי...

לא טובל המאכל...

בימים ההם עליהם מסופר הסיפור שלפנינו, קרית טאהש היתה עדיין בתקופת 'ראשית' מצער', כל תושבי העיירה כולה היו כעשרים במספר. בשבת ההיא, ערך הרה"ח ר' לייב זוסמאן ז"ל 'קידושא רבא' לרגל 'חנוכת הבית' לביתו החדש.

בערב שבת, הלך החסיד וקנה דג גדול, לכבד את הרבי זי"ע, שהיה עדיין מגיע אז לביתם של בעלי השמחה, להשתתף בשמחתם. ומכיון ששרר קור ושלג גדול בחוף תלה את הדג מבחוץ כדי שלא יתקלקל. והיה כאשר חזר לביתו אחרי כשעה שהלך לסדר כמה ענינים, ראה שנחסר חלק קטן בצד הדג וכנראה שחתול נשך בו. התקשר להרב הגאון רבי אליעזר אייכלער זצ"ל [שימש אז כר"מ בישיבה ורב העיירה, אביו של הג"ר בעריש אייכלער שליט"א ראש ישיבת "שער המלך" ומלפנים ר"מ בישיבתנו הק' "תולדות אהרן"], ושאל אותו כדת מה לעשות.

הגאון זצ"ל השיב לו דאף שיש מחמירין שלא לאכול כל המאכל ההוא משום קשה לשכחה (ע"י שו"ת ד"ח ח"ב י"ד סי' ס'). אמנם בפשטות הגמ' בהוריות (יג.) משמע דהקפידא הוא דוקא על אותה חלק שאכל ממנו החתול, וכן נוהגים רבים לחתוך מסביבות הנשיכה ולאכול השאר. כן עשה, והגיש את הדג לפני הצדיק בקידושא רבא, שטעם ממנו וגם חילק ממנו שיריים.

ביום ראשון, שלח הרבי לקרוא את הגאון רבי אליעזר זצ"ל, ושאלו: האם הנך מרגיש בטוב? כן, מרגיש טוב - ענה. ושוב שאלו אם אין לו שום מיוחד במינים. כשתמה על השאלה הנשנית, אמר לו הרבי, כי מאז שאכל מהדג הקיא במשך כל השבת ולא הרגיש בטוב, והצטער מזה שחילק שיריים, מי יודע אם לא קלקל את בני מעיהם, אך עתה נרגע הרבי באמרו שכנראה החסרון זה אצלו בלבד.

הגאון זצ"ל שידע מכל הסיפור, השתומם מגודל קדושתו, כידועים דברי התוס' (חולין ה' ד"ה צדיקים) דא דאמרו חז"ל אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, "במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור", וזה בדבר איסור, והוא מרוב קדושתו הקיא כל המאכל שהיה בזה חומרא וחשש, ולא היה יכול לסבלו.

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו, הוא מליץ טוב בעדנו וזכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בס"ד

אנ"ש מתכוננים בהתרגשות

לפרק המפורסם

חזקת הבתים

**שיתחילו ביום השישי הבעל"ט
בסדר הלימוד 'עמוד היום'
שנתייסר ע"י רבינו שליט"א**

הודפסו גמרות חדשות לתועלת אלפי הלומדים: חלק ב' מ' ממסכת בבא בתרא

מבי מדרשא

בירורי הלכה שנתלכנו בשערורי של הגאון ר' ברוך יהודה היימליך שליט"א מוצ"צ בהערה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

עמו, נוכח משמעות 'שלוש עליו' ו'שלוש עליכם'.

"אבל כשכותבין 'שלוש' לך 'שלוש' לכם' או 'שלוש' וברכה' 'שלוש' וכל הטוב' וכדומה, אין בעצם צורך להזהר, אבל מ"מ הרבה נזהרין גם כשכותבין באופן זה".

התקינו לשאל שלום חבירו פֶּשֶׁם:

[נהגו דברים מתבארים יפה בדברי השפת אמת (שבת דף י"ז ע"ב ד"ה במרא אסור) וז"ל: "ולכאורה היה נראה להטעם דאסור ליתן שלום בבית המרחץ, ע"פ מ"ש בסוף ברכות (דף נ"ד ע"א) התקינו שיהא אדם שואל את שלום חבירו פֶּשֶׁם, א"כ נראה דתביבת שלום היה התקנה, דהא מצינו גמרי שאילת שלום לרב שלום עליון רבי וכו', א"כ משמע דלא אמרי יותר, וקשה הלא התקנה היה לשאול פֶּשֶׁם, וצ"ל דשלוש הוא הַשֵּׁם, ולפ"ז אתי שפיר, דנהי דאינו שם גמור אלא כמו חנון ורחום, מ"מ הא האמירה היא להזכיר שמו יתברך".]

יאמר רק 'שלו' בלא מ"מ:

ומסקנת הפוסקים להקל לקרוא לאדם ששמו 'שלוש', וכ"כ בשו"ע (א"ח סימן כ"א), והמ"ב (שם) "ודברי סופרים הלך אחר המיקל וכן נהגים", אמנם המ"ב מסיים: "וירא שמין יש לו להחמיר, יען כי הרבה אחרונים אוסרים, ויאמר רק 'שלו' בלא מ"מ, או 'שלו' בנ"ך".

אמירת 'שלוש' בגילוי ראש:

ודנו הפוסקים האם מותר להגיד 'שלוש' לאדם שראשו מגולה, כיון שהדרך הוא להשיב משיב לו 'שלוש', והרי נפסק בשו"ע (א"ח סימן כ"א סעיף ג') "שאסור להוציא אוזרה מפיו בראשו מגולה" עכ"ל, וא"כ גם מילת שלום יש לזהר שלא יזכרו בגילוי ראש.

במקום צורך גדול, יש להתיר למען השלום:

ובש"ד חמד (חלק א') מערכת האלהי אות ש"ג ד"ה לענין הביא בשם ספר מר ואהלות, שצידד לאסור ליתן יד לאנשים המתירים לעצמם לישב בגילוי הראש, ולומר להם שלום, כי הם ישיבו שלום, ואסור להזכיר בראש מגולה, ומסקינן השדי חמד דבמקום צורך גדול יש להתיר למען השלום, ע"ש.

אין כוונת בני אדם על הזכרת השם:

וגם בשו"ת אגרות משה (א"ח חלק ד' סימן מ"א אות כ"ד) הביא את דברי השדי חמד, וכתב דהמציאות היא שגם באמירת 'שלוש' עליכם, אין כוונת בני אדם על הזכרת שם השי"ת, אלא שיהא לו שלום בכל הענינים, ואף שכלבו מתכין שהשי"ת יברך אותו בזה הברכה, אין זה חמיר משאר הברכות שמכונים שהשי"ת יברך אותו.

וא"כ היה לנו להתיר גם בבית המרחץ, אלא בבית המרחץ כיון שיש בזה משום כבוד שמין, יש לזכר בזה להחמיר מספק, ולא אולטין בזה רובא. משא"כ איסור הזכרת השם בגילוי ראש, שהוא רק מצד קלות ראש, שאין ברור איסורו כיון ערוה וצוואה.

ולכן אם יש לחוש לקפידא אינו מחוייב להחמיר, אך לכאורה כשיתחיל בלשון אחר כמו בשאלה 'מה נשמע אצלך' לא יהיה קפידא, ויש להחמיר, עכ"ל. וכעין זה כתב בספר הליכות שלמה (תפילה פרק ב', דבר הלכה אות כ"ז).

ברוך 'השם':

ולגבי אמירת 'ברוך השם' במקום הטינופת, כתב בספר פסקי תשובות (סימן פ"ה אות א') שיש לאסור כמו שאילת שלום, עפ"י מ"ש המ"ב (שם סימן י"א) בשם הפמ"ג, דאע"ג דשאר כניונים של השם כגון 'רחום', נאמן מותר להזכיר במקומות המטונפים, מ"מ אין כוונתו להזכיר שמו של הקב"ה, כגון הרחום ירחם עליו י"ל דאסור, ד"ה בזה, וצ"ע.

[הוסיף בהערה (אות א') שלפי דעת הפוסקים (שדי חמד אסיפת דינים מערכת ברכות סימן א' אות י"ג, ספר אפיקי ים חלק ב' סימן ג', שו"ת חלקת יעקב א"ח חלק א' סימן כ"ח) הדסוברים שבמקום ספק ברכה מועיל קצת לומר בלשון: ברוך אתה 'השם' אלקינו וכו', כ"ש שיש לחשוש שלא להזכיר מילת 'השם' לכוונת השי"ת - במקום טינופת, וכ"כ בספר אש"י ישראל (פרק נ"ד הערה ג') בשם הגר"י גויבירט צ"ל].

אמירת 'שבת':

יש שמקפידים ג"כ מלומר תיבת 'שבת' במקומות אלו, כיון דעפ"י דברי הוזה"ק (שמות דף פ"ח ע"ב) הוי שבת שמא דקוב"ה, וכ"כ בבני יששכר (בקטע הראשון של הספר מאמרי שבתות פרק א' אות א') "ולחיות שבת שמא דקוב"ה אסור להזכירו במקום שאסור לדבר דברי תורה", נוכח העידו משמשי כ"ק אדמו"ר צ"ל שהקפיד על זה].

וכתב עוד בבני יששכר (שם) וז"ל "וידעתי ממדקדקים במעשיהם שנוהרו להזכיר שם שבת ללא צורך והוא נכון, כיון שאמרו חכמי הוזה"ק (שמות דף פ"ח ע"ב) שהוא שמא דקדושא בריך הוא", ואסור להזכיר הַשֵּׁם שלא לצורך.

האם מותר לומר 'שלוש עליכם' ב'מקווה'?

שאלה: האם מותר לומר לחבירו 'שלוש עליכם' או לקרוא למי ששמו 'שלוש' במקום שאסור להזכיר דבר שבקדושה, כגון בחדרי המקווה או במרחץ וכדו'?

• ההלכה •

'שלוש' הוא שמו של הקב"ה, ואסור להזכירו במקום שאסור לומר דברים שבקדושה, ומ"מ אין בזה דין של דברי תורה. ויש בזה כמה פרטי דינים:

א. במקום שאסור בהרהור בדברי תורה, כגון בחדר הפנימי של מרחץ או בבית הכסא, אסור לברך את חבירו בלשון 'שלוש', כגון: 'שלוש עליך', או 'שלוש עליכם'.

אבל בחדרי המקווה, שמותר להרהר שם בדברי תורה (כמשנ"ת במאמר הקדום, שדינן כדן חדר אמצעי של מרחץ), מותר לשאול בשלום חבירו.

ב. הזכרת מילת 'שלוש' שלא באופן שאילת שלום (במקומות שאסור בהרהור בדין), כגון לקרוא לאדם ששמו 'שלוש', או בסיפור דברים אם יש שלום בעולם, הכרעת הפוסקים להקל, ויש שכתבו שנכון לירא שמין להקפיד בזה.

ג. לגבי אמירת 'שלוש עליכם' לאדם שהולך בגילוי הראש, שנמצא גורם שיש בו 'שלוש' בגילוי הראש, לכתחילה ראוי שיאמר בנוסח אחר, ואם יש קצת דוחק בדבר - ויכול לומר לו בלשון 'שלוש'.

ד. הכרעת הפוסקים דאין איסור מחיקה על מילת 'שלוש' גם אם כוונתו לשמו של הקב"ה, כיון שאינו מו' שמות שאינן נמחקין, אבל לנהוג בו מנהג בוויז, גרע ממחיקה, ולכן ראוי לכתחילה שלא לכתוב מילת 'שלוש' באגירת שלומים, כדי שלא יבוא לידי בויון.

ה. יש מדקדקים שלא לומר: ברוך 'השם', במקומות האסורים בהרהור ד"ת, וכן יש שהקפידו שלא להזכיר שם מילת 'שבת', כיון דעפ"י הוזה"ק 'שבת' הוא שמו של הקב"ה.

• בירור הלכה •

'שלוש' הוא שמו של הקב"ה:

כתב בשו"ע (סימן פ"ד) בדין בית אמצעי של מרחץ "שקצת העומדים שם לבושים וקצת ערומים, יש שם 'שאלית שלום', אבל לא קריאת שמע ותפילה, ובפנימי שכולם עומדים שם ערומים אפילו שאלית שלום אסור" עכ"ל.

ומקורו מדברי הגמרא (שבת דף י"ז ע"א), ומבואר הטעם כי 'שלוש' הוא שמו של הקב"ה, וז"ל הגמרא (שם ע"ב): "שם גופיה איקרי שלום, דכתיב (שופטים ו' כ"ד) ויקרא לו ה' 'שלוש', ופירש רש"י (ד"ה ויקרא) ויקרא לו גרעון להקדוש ברוך הוא, ה' 'שלוש'.

כתיבת 'שלוש' באגירת:

ומצינו בחידושים המיוחסים להר"ן (שבת דף י"ז ע"ב ד"ה אסור), וז"ל: אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ. וכתב רבינו יחיאל ז"ל דמזכא שמענין דאסור לכתוב באגרת שלומים שלום דשם קדש הוא ומצוי אדם לזרוק באשפות ובמקומות המטונפים וכן אנו נהגים שלא לכתוב שלום שלם (כלומר, בשלימות כל המילה).

וכן כתב הרמ"א (ויד סימן רע"ז סעיף י"ג), וז"ל: "אסור לכתוב שם לכתחילה שלא בספר, דיכול לבוא לידי בויון, ולכן נוהגין שלא לכתוב שם באגרת, ויש נוהגין אפילו במילת 'שלוש' שלא לגמור כתיבתו" עכ"ל, והיינו שכותבים מילת 'שלוש' באגירת רק בראשי תיבות, כדי שלא יבוא לידי בויון.

שבעה שמות:

אמנם בדיני מחיקת שמות הקדוש לא מצאנו שיש חשש למחוק מילת 'שלוש', ומצינו בשו"ע (ויד סימן רע"ז סעיף י"א): "אסור למחוק אפילו אות אחת משבעה שמות שאינן נמחקים. ואלו השבעה שמות, שם ההויה, ושם אדנות, וא-ל, א-לה, א-להים, שד-י, צב-אות, ויש גורסין ג"כ א-היה", עכ"ל. ומילת 'שלוש' אינה משבעה שמות.

[ובספר קטת הסופר (סימן י"א סעיף ה') כתב "עשרה שמות הקדושות הן", וביאר דבריו בלשכת הסופר (סי' י') "כן הוא באבות דרבי נתן פרק ל"ד", אבל להלכה אין שום חילוק, כיון שלא הוסיף עוד שם, אלא שחשב בנפרד שם 'אלוק' ו'אלקי', וכן מנה שם י"ה-ו' ו'א-היה'].

מחיקת מילת 'שלוש':

והנה היה אפשר לומר טעם הנהגים בזה, ע"פ מה שכתב בנקודות הכסף (ויד סימן רע"ז סעיף י"ז) וז"ל: "בתוס' (פרק קמא דסוטה דף י"ז ע"א) מוכח דשלום הוא משמות שאינן נמחקין, ונמה שלא מנו זאת בתוך שבעה שמות שאינן נמחקין. משום דתנא ושו"י ע"ש, עכ"ל ברילוג.

אמנם מסיק "מדבריו שאר כל הפוסקים לא משמע כן, דשלום הוא משמות שאינן נמחקין דלא לשתמט חד מנייהו דכתב כן, וצ"ע למעשה". ולמעשה מסקנת הפוסקים להתיר מחיקת מילת 'שלוש'.

[ובשו"ת אגרות משה (א"ח חלק ד' סימן מ') חידש שבשאלית שלום המצוי בימינו, גם התוס' מודו שמותר במחיקה, כיון שאינו ככוונה לשם ה' כלל].

רוב העולם אין נוהגים:

וכן לענין כתיבת שאינן נמחקין דלא לשתמט חד מנייהו דכתב כן, וצ"ע למעשה. ולמעשה מסקנת הפוסקים להתיר שמעיקר הדין אין צריך לזהר, ורוב העולם אין נוהגים בזה